

การศึกษาศถานการณ์ความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพ
ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตสุขภาพที่ ๑๑
พ.ศ. ๒๕๖๒

โดย

กลุ่มสุขภาพภาคประชาชนและพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ
สำนักงานสนับสนุนบริการสุขภาพเขต ๑๑ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ปี พ.ศ. ๒๕๖๒

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือ จากผู้อำนวยการสำนักงานสนับสนุนบริการสุขภาพเขต ๑๑ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เจ้าหน้าที่สาธารณสุขสำนักงานสนับสนุนบริการสุขภาพเขต ๑๒ จังหวัดสงขลา เจ้าหน้าที่กองสุขศึกษา ที่กรุณาให้ คำปรึกษา ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ สนับสนุนการเก็บรวบรวมข้อมูล และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา ทำให้การวิจัยฉบับนี้ มีความสมบูรณ์ และมีคุณประโยชน์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณคณะเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานสุขภาพภาคประชาชนทุกระดับ และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล และขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างที่เสียสละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบสอบถามทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วง

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะผู้ร่วมวิจัยที่ให้ความช่วยเหลือ ตลอดจนครอบครัวของผู้วิจัยที่เป็นกำลังใจและช่วยเหลือในทุกๆ ด้าน ซึ่งมีส่วนทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วง

ทิพวัลย์ ชูประเสริฐ

บทคัดย่อ

การศึกษาศาสนาการณความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพ
ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตสุขภาพที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๖๒

ทิพวัลย์ ชูประเสริฐ*, พลอยไพลิน จันทร์มณี**

การศึกษาวิจัยแบบสำรวจครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินสถานะความรอบรู้ด้านสุขภาพ และพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตสุขภาพที่ ๑๑ จำนวน ตัวอย่าง ๓๕๐ คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling) และเก็บข้อมูลโดยใช้ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อย ละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการศึกษาพบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มีความรอบรู้ด้านสุขภาพอยู่ใน ระดับดี ร้อยละ ๔๑.๑ มีเมื่อพิจารณารายองค์ประกอบทั้ง ๖ องค์ประกอบ พบว่า มีความรอบรู้ในระดับ ดี สำหรับพฤติกรรมสุขภาพ พบว่า มีพฤติกรรมสุขภาพอยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ ๔๖.๐ โดยมีพฤติกรรม การใช้ยาอย่างสมเหตุสมผลและการสูบบุหรี่อยู่ในระดับดีมาก และมีพฤติกรรมการป้องกันโรค การบริโภค อาหาร และการออกกำลังกายอยู่ในระดับดี

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาครั้งนี้ ควรเพิ่มศักยภาพการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ จัด กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย เสริมทักษะการสื่อสาร การรู้เท่า ทันสื่อสารสนเทศ รวมถึงส่งเสริมให้สามารถจัดการตนเองเพื่อเสริมสร้างสุขภาพทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน

คำสำคัญภาษาไทย: ความรอบรู้ด้านสุขภาพ, พฤติกรรมสุขภาพ, อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)

* วท.ม. (สาธารณสุขศาสตร์) นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ สำนักงานสนับสนุนบริการสุขภาพเขต ๑๑ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

** วท.บ. (สาธารณสุขศาสตร์) นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ สำนักงานสนับสนุนบริการสุขภาพเขต ๑๑ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

สารบัญ

หน้า

กิตติกรรมประกาศ	
บทคัดย่อภาษาไทย	
สารบัญ	
สารบัญตาราง	
สารบัญรูปภาพ	
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ที่มาและความสำคัญของปัญหา	๒
๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย	๒
๑.๓ สมมติฐานการวิจัย	๒
๑.๔ นิยามศัพท์เฉพาะ	๒
๑.๕ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๖ ตัวแปรในการวิจัย	๔
๑.๗ กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)	๔
๑.๘ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๕
บทที่ ๒ ทบทวนวรรณกรรม	๖
๒.๑ บทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)	๖
๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความรอบรู้ด้านสุขภาพ	๗
๒.๓ พฤติกรรมสุขภาพ	๑๒
๒.๔ งานวิจัยเกี่ยวข้อง	๑๖
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๒๐
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๒๐
๓.๒ ประชากรและตัวอย่าง	๒๐
๓.๓ เครื่องมือในการศึกษา	๒๑
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๒๗
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๒๗
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๒๘
๔.๑ ลักษณะส่วนบุคคล	๒๘
๔.๒ เศรษฐกิจและสังคม	๒๙
๔.๓ ความรอบรู้ด้านสุขภาพ	๓๐
๔.๔ พฤติกรรมสุขภาพ	๓๒
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๓๔
๕.๑ สรุปผลการศึกษา	๓๔
๕.๒ อภิปรายผลการศึกษา	๓๕
๕.๓ ข้อจำกัดของการศึกษา	๓๗

สารบัญ (ต่อ)

๕.๔ ข้อเสนอแนะ	หน้า
รายการอ้างอิง	๓๗
ภาคผนวก	๓๙
	๔๑

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
๒.๑	องค์ประกอบและคุณลักษณะสำคัญของความรู้ด้านสุขภาพ	๑๐
๓.๑	พื้นที่ตัวอย่างในการสุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)	๒๑
๓.๒	เกณฑ์การให้คะแนนวัดความรู้ด้านสุขภาพ	๒๒
๓.๓	เกณฑ์การสรุปคะแนนความรู้ด้านสุขภาพ จำแนกรายองค์ประกอบ	๒๒
๓.๔	เกณฑ์การสรุปคะแนนความรู้ด้านสุขภาพโดยรวม (จำนวน ๓๖ ข้อ คะแนนเต็ม ๑๘๐)	๒๔
๓.๕	เกณฑ์การให้คะแนนความถี่ในการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพ ด้านการบริโภคอาหาร การออกกำลังกาย และการสูบบุหรี่ จำนวน ๙ ข้อ	๒๕
๓.๖	เกณฑ์การให้คะแนนความถี่ในการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพ ด้านการป้องกันโรค และการใช้ยาอย่างสมเหตุผล จำนวน ๖ ข้อ	๒๕
๓.๗	เกณฑ์การสรุปคะแนนพฤติกรรมสุขภาพจำแนกรายด้าน	๒๕
๓.๘	เกณฑ์การสรุปคะแนนพฤติกรรมสุขภาพโดยรวม (คะแนนเต็ม ๖๙)	๒๖
๔.๑	จำนวนและร้อยละของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล	๒๘
๔.๒	จำนวนและร้อยละของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำแนกตามเศรษฐกิจและสังคม	๒๙
๔.๓	จำนวนและร้อยละของระดับความรู้ด้านสุขภาพโดยรวม	๓๐
๔.๔	จำนวนและร้อยละของระดับความรู้ด้านสุขภาพรายองค์ประกอบ (n=๓๕๐)	๓๑
๔.๕	จำนวนและร้อยละของระดับพฤติกรรมสุขภาพโดยรวม	๓๒
๔.๖	จำนวนและร้อยละของระดับพฤติกรรมสุขภาพรายด้าน (n=๓๕๐)	๓๓

สารบัญรูปภาพ

รูปภาพ

๑.๑ กรอบแนวคิดการวิจัย

หน้า

๕